11. 7. 2001

ID: 10520

Vázanost Finančního úřadu údaji uvedenými v žádosti o registraci k DPH

Finanční úřad je vázán údaji v žádosti o registraci DPH, tedy i číslem účtu, na který má poukázat odpočet daně z přidané hodnoty.

Finanční úřad je vázán údaji v žádosti o registraci DPH, tedy i číslem účtu, na který má poukázat odpočet daně z přidané hodnoty.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24.5.2001, sp.zn. 30 Cdo 1746/2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce Ing. M. K., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) České republice - Ministerstvu financí, se sídlem v Praze 1, Letenská 15, zastoupenému advokátem, 2) Finančnímu ředitelství v H., 3) Finančnímu úřadu v H., o zaplacení částky 23,403.402,12 Kč, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 13 C 178/95, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 5. 2000, č.j. 25 Co 547/99-220, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 5. 2000, č.j. 25 Co 547/99-220, a rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. března 1999, č.j. 13 C 178/95-190 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal náhrady škody v částce 23,403.402,12 Kč pro nesprávný úřední postup žalovaných dle § 18 zák. č. 58/1969 Sb. Ten spatřoval ve skutečnosti, že Finanční úřad v H., jako správce daně, v rozporu se zněním zákona č. 337/1992 Sb., vrátil žalobci nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty (dále jen DPH) na účet, který byl žalobcem určen ke splácení bankovního úvěru a ne na účet, ze kterého splácel leasingové splátky. Pro nezaplacení leasingových splátek mu leasingová společnost F., a.s., odebrala zapůjčené stroje, čímž mu bylo znemožněno další podnikání.

Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 29.3.1999, č.j. 13 C178/95-190, žalobu zamítl a uložil žalobci povinnost k náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce podnikal na základě živnostenského listu ze dne 10.3.1992 v oboru ofsetový tisk pod obchodním jménem M. K. Ve své žádosti o registraci DPH ze dne 21.12.1992 uvedl číslo podnikatelského účtu 9149150518/0800. Dne 5.1.1993 si žalobce nechal zřídit u banky běžný účet č. 89901213/0300, a dne 11.1.1993 uzavřel se stejnou bankou smlouvu o úvěru, na základě které mu banka poskytla úvěr ve výši 3 miliony Kč. Žalobce se zavázal tento úvěr splatit ve třech splátkách po jednom milionu Kč s tím, že poslední splátka byla splatná 30.9.1993. Poté žalobce uzavřel s akciovou společností F. H. celkem tři leasingové smlouvy, u kterých uvedl číslo účtu 89901213/0300. Dne 11. listopadu 1993 se žalobce dostavil na Finanční úřad v H. a požádal o vrácení nadměrného odpočtu DPH za 2. čtvrtletí 1993 ve výši 381.222,- Kč na účet č. 9149150-518/0800 (u spořitelny) s odůvodněním, že zmíněná částka byla poukázána na účet č. 8990213/0300 (u banky), který finančnímu úřadu sdělil Z. Č., pracovník jeho

firmy P., který však k tomuto kroku nebyl oprávněn. Finanční úřad v H. rozhodnutím ze dne 25.11.1993 uložil bance vrátit částku 381.222,- Kč z účtu č. 8990213/0300 na účet finančního úřadu do 15ti dnů od právní moci uvedeného rozhodnutí, ovšem dalším rozhodnutím ze dne 12.2.1997 č. 43P/97 ověřil neplatnost zmíněného rozhodnutí. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce nesplnil svoji povinnost, kterou mu ukládá § 33 odst. 6 zákona č. 337/1992 Sb., t.j. sdělit správci daně čísla účtů u bank, na nichž jsou soustředěny finanční prostředky z jeho podnikatelské činnosti. V předmětné věci se jednalo o účet, který žalobce běžně používal při své podnikatelské činnosti, jehož číslo však finančnímu úřadu nesdělil. Naproti tomu finanční úřad svoji povinnost splnil, když zaslal částku za nadměrný odpočet DPH na účet žalobce v souladu s ustanovením § 64 odst. 4 zákona č. 337/1992 Sb. Vzhledem k tomu nedošlo ze strany třetího žalovaného ani k porušení postupu stanoveného právními normami, ani k porušení postupu vyplývajícího z povahy a funkce plněného úkolu. V jednání finančního úřadu nesprávnost úředního postupu dle ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Sb. neshledal. Nebyly tedy splněny předpoklady vzniku odpovědnosti státu za škodu, t.j. vznik škody a příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 10. 5. 2000, č.j. 25 Co 547/99-220, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, uložil žalobci povinnost nahradit prvnímu žalovanému náklady řízení a zároveň připustil proti tomuto rozsudku dovolání. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, že v předmětné věci nedošlo k porušení úředního postupu ve smyslu ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Sb. Zákon č. 337/1992 Sb. ani zákon č. 588/1992 Sb. nestanoví místo pro vrácení odpočtů plátcům DPH. Je nesporné, že třetí žalovaný (Finanční úřad v H.) žalobci odpočet DPH vrátil na jeho účet u banky. Splnil tedy svoji povinnost ve prospěch jeho majetkové sféry, uloženou mu zákony č. 337/1992 Sb. a č. 588/1992 Sb. Z ničeho nevyplývá, že by účet určený žalobcem v přihlášce za plátce DPH byl pro třetího žalovaného závazný. Z toho důvodu ani okolnost, že pracovnice třetího žalovaného nahradila číslo účtu určeného žalobcem číslem jiného bankovního účtu žalobce, neznamená porušení právní normy ani úředního postupu. Na tomto závěru nemění nic ani skutečnost, že zmíněná pracovnice tak učinila na podnět neověřeného zaměstnance žalobce.

Přípustnost dovolání vyslovil dovolací soud pro zásadní význam otázky, zda postup třetího žalovaného, jehož pracovnice nerespektovala původní pokyn žalobce, kam mu má být odpočet DPH zaslán, je porušením úředního postupu ve smyslu § 18 zákona č. 58/1969 Sb.

Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu, který nabyl právní moci dne 7.6.2000 podal žalobce (dále jen dovolatel) dovolání, jeho přípustnost opřel o výrok odvolacího soudu, jímž bylo dovolání připuštěno. Podle názoru dovolatele soudy obou stupňů neposoudily správně skutkově ani právně postup pracovnice třetího žalovaného, t.j. správce daně, když jej hodnotily jako postup neodporující zákonu. Svůj nárok na náhradu škody, způsobené nesprávným úředním postupem, dovozuje dovolatel z postupu pracovnice třetího žalovaného, která způsobila, že žalovaný, jako správce daně, v rozporu se zákonem č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků, vrátil nadměrný odpočet DPH na jiný účet žalobce, než který označil v žádosti o registraci k DPH. Uvedený přeplatek chtěl dovolatel použít k zaplacení části leasingové splátky pronajímateli výrobního zařízení, na kterém vykonával svou podnikatelskou činnost. I když zákon o správě daní a poplatků neurčuje výslovně postup správce daně pro vracení nadměrných daňových odpočtů, ze smyslu tohoto předpisu a z jeho formulací je takový postup zřejmý. Registrace plátce daně je daňovým řízením, stejně tak i změna údajů této registrace, a proto úřední postup správce daně musí být v souladu se zákonem. I když právní normy neurčují přesné místo, kam se má vracet odpočet DPH, správce daně nemůže sám podle své vůle toto místo určit. Ani případné nesplnění oznamovací povinnosti daňového poplatníka o

tom, že má další účty, není rozhodující, neboť údaj o dalších účtech má pouze evidenční a pomocný charakter. Pokud pracovnice třetího žalovaného v rámci daňového řízení přijala informaci od třetí osoby, na základě toho učinila opatření, aniž by si vyžádala vyjádření daňového poplatníka, a poté odeslala daňový odpočet na jiný účet, než který byl žalobcem označen, dopustila se nesprávného úředního postupu, který měl za následek poškození daňového poplatníka. Poškození spočívalo v tom, že žalobce nemohl splnit příslib daný leasingovému pronajímateli zaplatit alespoň část dlužných splátek.

Prvý žalovaný ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že jednáním žalovaných nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu, neboť odpočet DPH byl dovolateli řádně a včas vrácen. Stát tedy splnil všechny své povinnosti. Naproti tomu dovolatel nesplnil řadu povinností uložených mu zákonem, zejména oznamovací povinnost dle zákona č. 337/1992 Sb. Státu dále dluží na dávkách zdravotního a sociálního pojištění. Pokud se dovolatel cítí být poškozen, škodu mu způsobil svým jednáním jeho zaměstnanec, musí ji tedy vymáhat po jiném subjektu.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení části 12, hlavy prvé, bodu 17 zák. č. 30/2000 Sb., jímž byl změněn občanský soudní řád (zák. č. 99/1963 Sb.), podle kterého dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu, vydaným před účinností tohoto zákona nebo po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, se projednají a rozhodne se o nich podle dosavadních právních předpisů, t.j. podle občanského soudního řádu ve znění před novelizací provedenou zákonem č. 30/2000 Sb.

Dovolací soud zjistil, že dovolání v předmětné věci bylo podáno oprávněnou osobou, t.j. účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, jak to vyžaduje ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř., ve lhůtě určené ustanovením § 240 odst. 1 o. s. ř. a splňuje formální i obsahové náležitosti dle ustanovení § 241 odst. 2 o. s. ř.

Přípustnost dovolání byla založena výrokem odvolacího soudu k řešení právní otázky, zda postup třetího žalovaného, jehož pracovnice nerespektovala pokyn dovolatele, kam mu má být odpočet DPH zaslán, je porušením úředního postupu ve smyslu § 18 zákona č. 58/1969 Sb. V tomto rozsahu byl tedy vymezen předmět dovolacího řízení ve smyslu § 239 odst.1 o.s.ř., kterým je dovolací soud vázán.

Důvody dovolání dovolatel sice výslovně neuvedl, ale z obsahu dovolání lze dovodit, že žalobce napadá rozsudky obou soudů z důvodů uvedených v ustanovení § 241 odst. 3 písm. c/ a d/ o.s.ř., tedy že rozhodnutí soudů vychází ze skutkového zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Z obsahu spisu vyplývá, že Finanční úřad v H. jako správce daně provedl daňový odpočet DPH a zaslal jej na účet dovolatele č. 8990213/0300 vedený u banky. Nejednalo se však o účet, který dovolatel uvedl ve své žádosti o registraci DPH. Daňový odpočet se sice dostal na účet dovolatele, který s ním ovšem nemohl dle své vůle nakládat. Jednalo se totiž o běžný účet, ve prospěch kterého banka poskytla na základě úvěrové smlouvy ze dne 11.1.1993 dovolateli krátkodobý úvěr ve výši 3 miliony Kč. Podle čl. 2 uvedené smlouvy se dovolatel zavázal splácet poskytnutý úvěr ve splátkách po 1 milionu Kč splatných do 31.3., 30.6. a 30.9. 1993 tak, že čerpané peněžní prostředky budou vráceny formou inkasa z uvedeného běžného účtu dovolatele. Částka na tento účet došlá byla tedy

bankou právem přijata jako splátka poskytnutého úvěru.

Z obecných ustanovení zákona o živnostenském podnikání i obchodního zákoníku totiž vyplývá, že podnikatel podniká vlastním jménem a na vlastní odpovědnost (§ 2 odst. 1 obch. zák.). Důsledkem této skutečnosti je oprávnění podnikatele organizovat i tok finančních prostředků na svých účtech podle svých podnikatelských záměrů a v souladu se zákonem o účetnictví. Z toho vyplývá, že bylo oprávněným zájmem dovolatele, jako daňového poplatníka, aby platba byla poukázána na účet, který prvotně u finančního úřadu uvedl. Skutečnost, že pracovnice finančního úřadu přijala informaci či pokyn od jiné osoby, v konkrétním případě od pana Z. Č., který měl dokonce protichůdné zájmy než dovolatel, objektivně sama o sobě již znamená nesprávný úřední postup ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem. Podle tohoto ustanovení stát odpovídá za škodu způsobenou v rámci plnění úkolů státních orgánů nesprávným úředním postupem těch, kteří tyto úkoly plní. Pojem nesprávného úředního postupu není sice v uvedeném zákoně definován, ale sám odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí celkem přiléhavě uvádí, že o nesprávný úřední postup se jedná tehdy, když státní orgán, resp. jeho pracovníci, poruší postup stanovený právními normami, nebo postup vyplývající z povahy a funkce plněného úkolu. K tomu podle závěru dovolacího soudu došlo shora vylíčeným jednáním pracovnice Finančního úřadu v H. Finanční úřad byl vázán údaji v žádosti dovolatele o registraci DPH, tedy i číslem účtu, na který měl odpočet daně z přidané hodnoty poukázat. Zákon č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků vymezuje subjekty daňového řízení a upravuje vzájemná práva a povinnosti daňového poplatníka i správce daně. Správce daně je povinen m.j. si vždy ověřit totožnost daňového poplatníka, případně osoby, která za něj jedná. Pracovnice třetího žalovaného tedy porušila své povinnosti, když přepsala číslo účtu dovolatele na formuláři žádosti o registraci daně z přidané hodnoty na pokyn osoby, která sice byla zaměstnancem dovolatelovy firmy, aniž si ověřila, zda má tato osoba písemné pověření jeho jménem jednat a uvedený pokyn vydat.

Dovolací soud se tedy ztotožnil s názorem dovolatele, podle kterého, pokud zákon č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků výslovně neupravuje postup správce daně při vracení nadměrných daňových odpočtů, je správce daně povinen zaslat odpočet pouze na účet, který určí daňový poplatník.

Ze shora vyložených důvodů nepovažuje dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu za správný, proto jej zrušil podle § 243b odst. 1 o.s.ř. Vzhledem ke skutečnosti, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek soudu prvního stupně (§ 243b odst. 2 o.s.ř.) a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm bude tento soud postupovat v souladu s ustanovením § 243d o.s.ř.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Splnění dluhu
- Daně
- Insolvence, vylučovací žaloba
- Insolvence a pojistné na zdravotní pojištění

- Oddlužení
- Odměna insolvenčního správce
- Obtížně ocenitelný majetek
- Oddlužení
- Odporovatelnost
- Incidenční spory
- Dodání zboží dle zákona o DPH